МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА ім. В.Г.КОРОЛЕНКА

ПОРЯДОК РОЗСТАНОВКИ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ЗАПИСІВ В АЛФАВІТНОМУ КАТАЛОЗІ ЗА ЗАГАЛЬНИМ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИМ АЛФАВІТОМ

Методичні рекомендації

Харків 2003

ББК 78.37
УДК 025.34
П 59

Порядок розстановки бібліографічних записів в алфавітному каталозі за загальним українсько-російським алфавітом: Метод. рек. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г.Короленка; Уклад. Т.М.Грищук.- Х., 2003. - 30 с.

Видання містить методичні рекомендації та поради щодо організації, ведення і редагування алфавітного каталогу за зведеним українсько-російським алфавітом. Рекомендації супроводжуються прикладами, поясненнями та доповненнями.

Укладач Тамара Михайлівна Грищук

Відповідальний за випуск Л.П.Незнамова, засл. працівник культури України

Редактор Л.П.Суворова

ПЕРЕДМОВА

Ці методичні рекомендації визначають технологічний процес організації та ведення алфавітного каталогу за загальним українсько-російським алфавітом. Доцільність розстановки бібліографічних записів українською та російською мовами в єдиному алфавітному ряду обумовлюється спорідненістю української та російської мови, що полягає у наявності єдиної алфавітної основи, лексики, у спільності алфавітів і шрифтів тощо.

Матеріал підготовлено за методикою "Єдиних правил ...".[1] Розглянуто основні способи розстановки карток із БЗ за загальним українсько-російським алфавітом, подано деякі пояснення та доповнення щодо розстановки карток у єдиному алфавітному каталозі книг українською та російською мовами, як експеримент наведено альтернативні варіанти розстановки там, де це можливо і не суперечить існуючим нормативним документам.

Автори дотримувалися єдиного підходу до вирішення питань щодо розміщення в алфавітному каталозі авторських комплексів (індивідуальних та колективних), БЗ документів українською та російською мовами в єдиному алфавітному ряду.

Враховуючи пріоритет державної мови, переклади українською мовою пропоновано розташовувати попереду видань російською мовою (див. розд. "Розстановка БЗ творів одного автора").

Усі рекомендації та технологія, що застосовується, відповідають діючим нормативним документам.

Методичні рекомендації розраховані на структурні підрозділи ХДНБ і на бібліотеки з невеликим за обсягом фондом та каталогами до нього.

---

1 Єдині правила опису творів друку і організації алфавітного каталогу для невеликих бібліотек: Пер. з 2-го рос. вид. з допов. для б-к України.- Х.: РВВ Кн. палати УРСР, 1972. - 332 с.

1 МЕТА І ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ АЛФАВІТНОГО КАТАЛОГУ ЗА ЗАГАЛЬНИМ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИМ АЛФАВІТОМ

Головна мета алфавітного каталогу - забезпечити інформацію як про конкретне видання, так і про сукупність видань певного автора. Тільки принцип алфавітної розстановки дозволяє зосередити БЗ усіх творів одного автора в одному місці, розкривши таким чином фонд за авторським принципом. А це одна з головних функцій алфавітного каталогу.

Організація та ведення алфавітного каталогу за єдиним українсько-російським алфавітом мають на меті сприяння зручності розкриття та використання складу єдиного фонду бібліотеки; поліпшення інформаційно-бібліографічного обслуговування користувачів та забезпечення інформацією про документи у відповідності до сучасних вимог.

Завдання організації та ведення алфавітного каталогу за загальним українсько-російським алфавітом полягає у створенні максимальних можливостей практичного використання каталогу при найменших витратах часу, тобто:

- зосередження в одному місці каталогу комплексів БЗ творів індивідуальних або колективних авторів українською та російською мовами;

- використання єдиного книжкового фонду бібліотеки (при комплектуванні та організації книжкового фонду, в довідково-бібліографічній роботі, при доборі літератури для книжкових виставок, перевірці книжкового фонду, вилученні застарілої літератури тощо);

- постійне його редагування та оформлення.

Згідно з "Єдиними правилами ...", всі картки з БЗ документів розставляються за зведеним українсько-

російським алфавітом (А Б В Г Ґ Д Є Е Ж З И І Ї Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь Э Ю Я) відповідно до буквеного складу їх початкових слів.

У цьому алфавіті ніяких переміщень не відбулося. За основу взято російський алфавіт, до якого включено три букви українського алфавіту (Є, І, Ї), які у загальному алфавіті займають місце, відповідне їхньому місцю в українському алфавіті.

Найбільші труднощі виникають під час організації БЗ, у словах яких є букви "Й" (рос.), "І" та "Ы" (рос.), "И". Ці букви при розстановці вважаються як одна.

Приклади організації БЗ, коли у перших словах назв є згадані букви:

Пидпалый С
Пижанкова
Пикулев
Пинчук
Пиріг
Письменники
Питання
Півторак
Підгородецький
Підкова
Пізнай
Пінчук
Пісні

Видеомагнитофоны
Визе
Винар
Винаградов
Витука
Відзнаки
Відшкодування
Вінничина
Вірченко

Приклад розстановки БЗ у загальному українсько-російському алфавіті:

- Абабков В. А. *(індивід. автор)*
- Абетка етнополітолога *(назва книги)*
- Амосов, Николай Михайлович *(індивід. автор)*
- Антология гороскопов: [Звезды и судьбы: Сборник] *(назва книги)*

- Аркас, Микола Миколайович *(індивід. автор)*
- Белгородская гос. технол. академия строительных материалов *(колективний автор)*
- Варфоломеев, Сергей Дмитриевич *(індивід. автор)*
- Вероятность и математическая статистика: Энциклопедия *(назва книги)*
- Гарин, Н. Г.
см.
Гарин-Михайловский, Н. Г. *(посилання)*
- Герасимов, В Г , ред.
Электротехника и электроника: [В 3 кн.: Учеб. пособие для вузов] *(індивід. автор. Додатковий опис)*
- Германский фонд междунар. правового сотрудничества (Москва) *(колективний автор)*
- Державна історична б-ка України (Київ) *(колективний автор)*
- Друк України (1999): Стат. зб. *(назва книги)*
- Институт кибернетики им. В.М.Глушкова (Киев) *(колективний автор)*
- Історія держави і права: Хрестоматія [для юрид. вузів та ...] *(назва книги)*
- Мельник, Петро Володимирович.
Лановенко, Ігор Ігорович, Мельник, Петро Володомирович.
Кримінологія. Випуск: Причини та раннє попередження ... *(індивід. автор. Додатковий опис)*
- Молода нація: Альманах *(назва книги)*
- Новейший самоучитель работы на компьютере *(назва книги)*
- Учеба за рубежом: Справочник *(назва книги)*
- Чернухін, Є , упоряд.
Грецькі рукописи у зібраннях Києва: Каталог *(індивід. автор. Додатковий опис)*
- Як стати журналістом: [Зб. ст.] *(назва книги)*
- Ящук, Петро Л , *(автор-упорядник)*
Портрет темряви: [Геноцид укр. народу: Свідчення, документи і матеріали] *(індивід. автор. Додатковий опис.)*

Картку з БЗ на той самий документ, виданий

українською та російською мовами, розставляють у каталозі відповідно до буквеного порядку загального українсько-російського алфавіту, наприклад, укр. мовою:

Економічна географія зарубіжних країн: Підруч. для 9-го кл. серед. шк.: Пер. з рос. / [О.Г.Артем'єва, В.П.Максаковський, С.М. Раковський та ін.]; За ред. В.П.Максаковського. - 11-е вид. - К.: Рад. шк., 1985. - 304 с.: іл. + карти (14 с.)
Авт. зазначено на звороті тит. арк.

Розставляються у каталозі згідно з алфавітом за першою буквою першого слова, тобто на букву "Е".

Экономическая география зарубежных стран: Учеб. для 9-го кл. сред. шк. / [А.Г.Артемьева, В.П.Максаковский, С.Н.Раковский и др.]; Под ред. В.П.Максаковского.- 11-е изд., перераб. - М.: Просвещение, 1986. - 335, [1] с., [8] л. карт.: ил.
Авт. указаны на обороте тит. л.

Розставляють відповідно букві "Э".

У такому випадку каталог забезпечується перехресними

посиланнями "див. також" від української форми назви книги до російської і навпаки - від російської - до української форми:

Економічна географія зарубіжних країн: Підруч. для 9-го кл.
див. також рос. мовою
Экономическая географія зарубежных стран: Учеб. для 9-го кл.

Экономическая географія зарубежных стран: Учеб. для 9-го кл.
див. також укр. мовою
Економічна географія зарубіжних країн: Підруч. для 9-го кл.

Картки з БЗ документів, назви яких українською та російською мовами збігаються, розставляють у каталозі відповідно до буквеного порядку загального українсько-російського алфавіту, наприклад:

Економіка промисловості: Зб. наук. пр. /Черкас. інж-технол. ін-т. - Черкаси: ЧІТІ, 1998.- 116 с.: табл., граф.
Бібліогр. в кінці ст. - Рез.: рос., англ.

Розставляють за буквеним роздільни-ком "Е".

Економічна енциклопедія: У 3 т. /Ред. рада: Гаврилишин Б.Д. (голова) та ін.- К.: Центр "Академія"; Тернопіль: Акад. нар. госп-ва, 2000.

Т. 1: А (абандон) - К (концентрація виробництва) /Редкол.: Мочерний С.В. (відп. ред.) та ін.- 2000.- 863 с.

Экономика промышленности: Сб. науч. тр. /Нац. акад. наук Украины, Ин-т экономики пром-сти; [Редкол.: А.И.Амаша (отв. ред.) и др.]. - Донецк: ИПЭ НАН Украины, 1997.- 283 с.

Розставляють за буквеним роздільником "Э" (після букви "Щ").

Экономическая энциклопедия / [Александрова Е.И., Аникин А.В., Архипов А.И. и др.]; Науч.-ред. совет изд-ва "Экономика", Ин-т экономики Рос. акад. наук; Гл. ред. А.И. Абалкин.- М.: Экономика, 1999.- 1054, [2] с.

2 РОЗСТАНОВКА БЗ ТВОРІВ ОДНОГО АВТОРА

Картки з бібліографічними записами творів одного автора (українською та російською мовами) зосереджують в одному місці каталогу, але двома окремими мовними рядами: спочатку розставляють картки з БЗ мовою оригіналу, а потім - у перекладі. Мовні групи відокремлюють одна від одної роздільниками з написами: "Видання українською мовою", "Видання російською мовою". У межах кожної мовної групи картки з БЗ документів розставляють, як того вимагають "Єдині правила...", за таким принципом: БЗ документів українського автора збирають під українською формою

прізвища. Спочатку розставляють БЗ документів українською мовою, а потім - російською.

Наприклад,

Шевченко Тарас Григорович *(роздільник)*

Видання українською мовою *(роздільник)*

-"-Повне зібрання творів: У 20 т.- К., 1939-1964.
-"- Повне зібрання творів: У 6 т.- К., 1963-1964.
-"- Повне зібрання творів: У 5 т.- К., 1939.
-"- Твори: У 5 т.- К.: 1970-1971.
-"- Вибрані твори.- К., 1978.
-"- Окремі твори.
-"- Балади.- Сімферополь, 1959.
-"- Більша книжка: Автографи поезій 1847-1860 рр.- К., 1963.
-"- Вірші та поеми: Антирелігі. твори.- К., 1963.
-"- Гайдамаки: [Поема].- К., 1969.
-"- Заповіт. Мовами народів світу.- К., 1964.
-"- Катерина: Поема.- К., 1973.
-"- Кобзар.- К., 1980.
-"- Лірика.- К., 1962.
-"- Назар Стодоля: [Драма].- К., 1964.
-"- Повісті.- К., 1964.
-"- Поеми.- К., 1981.
-"- Три літа: Автографи поезій 1843-1845 років.- К., 1966.

Видання російською мовою

(роздільник)

Шевченко Тарас Григорьевич.
-"- Собрание сочинений: В 5 т.- М., 1964-1965.
-"- Избранное.- М., 1977.
-"- Отдельные произведения.
-"- Гайдамаки: Поэма.- [М., 1961].
-"- Дневник, 1857-1858. Автобиография. Автографы.- К., 1972.
-"- Катерина. Наймычка: Поэмы.- М., 1964.
-"- Кобзарь.- Ставрополь, 1980.

-"- Лирика.- М., 1971.
-"- Назар Стодоля.- М.-Л., 1939.
-"- Повести.- К., 1977.
-"- Стихотворения и поэмы.- Л., 1978.
-"- Художник: Повесть.- К., 1961.

Наприклад,

Ейснер, Федір Федорович *(роздільник)*

Видання українською мовою *(роздільник)*

Ейснер, Федір Федорович.
Велика рогата худоба.- К.-Х., 1951.
-"- Високопродуктивне стадо - кожному колгоспу.- К., 1975.
-"- Довідник з племінної справи.- К., 1972.
-"- Оцінка і добір бугаїв-плідників.- К., 1959.
-"- Племінне поліпшення великої рогатої худоби в Харківській області.- Х., 1959.
-"- Штучне осіменіння сільськогосподарських тварин.- К., 1954.

Видання російською мовою
(роздільник)

Эйснер, Федор Федорович.
Племенная работа с молочным скотом.- М., 1986.

Наприклад,

Рильський Максим Тадейович *(роздільник)*
Видання українською мовою
(роздільник)
-"- Твори
-"- Вибрані твори
-"- Вибране
-"- Окремі твори
-"- Антологія української поезії

-"- Бабине літо
-"- Голосіївська осінь
-"- Слово про рідну матір
-"- Ясна зброя
Тощо.

Видання російською мовою
(роздільник)
-"- Собрание сочинений
-"- Собрание стихов
-"- Сочинения
-"- Избранное
-"- Избранные произведения
-"- Отдельные произведения
-"- Антология украинской поэзии
-"- Великая дружба
-"- Искусство перевода
-"- Сонеты
-"- Чаша дружбы
тощо.

Картки з БЗ документів російських авторів розміщуються у каталозі за роздільником під російською формою прізвища у такій послідовності: спочатку БЗ російською мовою, потім - українською.

Наприклад,

Пушкин Александр Сергеевич *(роздільник)*
Видання російською мовою
-"- Полное собрание сочинений
-"- Собрание сочинений
-"- Сочинения
-"- Избранные произведения
-"- Отдельные произведения
-"- Арап Петра Великого

-"- Бахчисарайский фонтан
-"- Борис Годунов
-"- Граф Нулин
-"- Дневник А.С.Пушкина
-"- Драматические произведения
-"- Дубровский
-"- Евгений Онегин
тощо.

Наприклад,

Видання українською мовою *(роздільник)*
Пушкін Олександр Сергійович *(роздільник)*
-"- Повне зібрання творів
-"- Зібрання творів
-"- Твори
-"- Вибрані твори
-"- Окремі твори
-"- Арап Петра Великого
-"- Борис Годунов
-"- Гавриліада
-"- Граф Нулін
-"- Драматичні твори
-"- Євгеній Онегін
та інші.

У випадках, коли форми написання прізвища одного автора українською та російською мовами різні, то посилання складається до тієї форми, під якою розміщені усі БЗ творів цього автора.

Эварницкий, Дмитрий Иванович
див.
Яворницький, Дмитро Іванович

Алчевська, Христина Данилівна
див.
Алчевская, Христина Даниловна

Бібліографічні записи творів українських авторів, що пишуть іншими мовами (єврейською, молдавською, білоруською, грецькою тощо), творів авторів близького та далекого зарубіжжя в перекладах українською та російською мовами розміщуються у такому порядку: спочатку картки з БЗ творів цих авторів українською мовою, а потім - російською.

Наприклад,

Гамзатов Расул Гамзатович *(роздільник)*
Видання українською мовою *(роздільник)*
-"- Високі зорі: Вірші й поема.- К., 1968.
-"- Земле моя: Вірші.- К., 1983.
-"- Мій Дагестан: [Повість].- К., 1978.
-"- Пісні високих гір.- К., 1973.
-"- Родинне вогнище: Вірші та поеми.- К., 1978.
-"- Сонети.- К., 1979.

Видання російською мовою *(роздільник)*
Гамзатов Расул.
-"- Собрание сочинений: В 5 т.- М., 1980.
-"- Собрание сочинений: В 3 т.- М., 1968-1969.
-"- Избранное: В 2 т.- М., 1978.
-"- Отдельные произведения
-"- Белые журавли: Стихотворения и поэмы.- М., 1987.
-"- Берегите друзей: [Стихи.- М., 1972].
-"- Берегите матерей: Поэма.- М., 1982.
-"- В горах мое сердце: Стихотворения, поэмы.- М., 1959.
-"- Верность таланту: [Статьи].- Махачкала, 1980.
-"- Вечный бой: Стихи и поэмы.- М., 1988.
-"- Горит мое сердце: Стихи.- М., 1958.
-"- Горянка: Драма в 2 д., 7 карт.- М., 1967.
-"- Книга любви: Стихотворения.- М., 1987.
-"- Книга юмора и сатиры.- М., 1986.
-"- Мой Дагестан.- Махачкала, 1989.

-"- Остров женщин: Новые стихи и поэмы.- М., 1982.
-"- Песни гор. Письмена. Патимат.- М., 1983.
-"- Разговор с отцом.- Махачкала, 1977.
-"- Сонеты.- М., 1973.
-"- У очага.- М., 1978.
-"- Четки лет.- М., 1986.

Наприклад,

Купала, Янка *(роздільник)*
Видання українською мовою *(роздільник)*
-"- Вибрані твори
-"- Лірика
-"- Павлінка
-"- Поезія

Видання російською мовою *(роздільник)*
-"- Избранные произведения
-"- Драматические произведения
-"- Орлятам
-"- Стихотворения

Приклад розстановки БЗ творів зарубіжного автора:

Моруа, Андре *(роздільник)*
Видання українською мовою *(роздільник)*
Моруа, Андре.
Байрон: Роман.- К., 1981.
-"- Мистецтво і життя: Збірник.- К., 1990.
-"- Олімпіо, або Життя Віктора Гюго: Роман.- К., 1969.

Видання російською мовою *(роздільник)*
Моруа, Андре.
Собрание сочинений: В 6 т.- М., 1992.
-"- Ариэль: Роман.- Л.-М., 1925.
-"- Байрон: Роман.- М., 1992.

-"- Жизнь Дизраэли.- М., 1991.
-"- Жизнь Александра Флеминга.- М., 1964.
-"- Литературные портреты.- М., 1971.
-"- Новеллы.- Минск, 1987.
-"- Олимпио, или Жизнь Виктора Гюго.- М., 1987.
-"- От Монтеня до Аргона.- М., 1983.
-"- Письма незнакомке.- Саратов, 1991.
-"- Превратности любви; Семейный круг.- Йошкар-Ола, 1990.
-"- Прометей, или Жизнь Бальзака.- Алма-Ата, 1990.
-"- Жорж Санд.- К., 1988.
-"- Три Дюма.- Екатеринбург, 1992.
-"- Фиалки по средам.- М., 1991.

3 РОЗСТАНОВКА БЗ ВИДАНЬ КОЛЕКТИВНОГО АВТОРА

БЗ офіційних видань одного авторського колективу українською та російською мовами також зосереджують в одному місці алфавітного каталогу і розміщують як твори індивідуального автора двома мовними рядами. Спочатку - записи мовою оригіналу, потім - у перекладах. Усередині кожного ряду БЗ розставляються за алфавітом структурних підрозділів.

Приклад 1

... М-во образования

... М-во здравоохранения

... М-во внутренних дел

... Конституция (1996)

... Законы

... Главная гос. налоговая инспекция

(Продовж. див. на наступ. стор.)

... Верховный Суд

Видання російською мовою

... Центральна Виборна комісія (Київ)

... Фонд державного майна

... Президент (1994 - Л.Д.Кучма)

... М-во освіти

... Конституція (1996)

... Закони

... Державний комітет статистики

... Державна митна служба

... Головна держ. податкова інспекція

... Вищий арбітражний суд

... Верховний Суд

... Верховна Рада

Видання українською мовою

Україна ...

Украина

Офіційні видання установ та організацій, що видані російською мовою, дивись у каталозі під українською формою заголовка: Україна

Від російської назви колективу дається посилання

Приклад 2:

Харківський національний ун-т.

Про нього

Центральная научная библиотека

Факультет

... физико-химических наук

... испытателей природы

Общество

Научно-исслед. сектор

Лаборатория

... русского языка

... политической экономии

... геологии и палеонтологии

Кафедра

Заочное отделение

Циркуляр астрономической обсерватории
№ 15

Фации и палеография юрских отложений
Восточно-Сибирск

Ученые записки

Труды

Протоколы заседаний Совета
Императорского Харьковского ун-та

Записки

Биологическая наука в университетах и
педагогических институтах Украины

Актуальные вопросы методики преподавания

Видання російською мовою

Центральна наукова
бібліотека

Факультет

Кафедра

Учені записки

Словник мови творів Г.Квітки-
Основ'яненка: У 3 т.

Збірник статей до 100-ліття з
дня народження І.Я.Франка

Видання українською мовою

Харківський національний ун-т ім.
В.Н.Каразіна

Матеріали одного авторського колективу, що видані українською та російською мовами, об'єднують в алфавітному каталозі незалежно від мови і розставляють під українською формою заголовка цього колективу та алфавітом найменувань видань.
Наприклад,

Харківський держ. агрономічний
ун-т ім. В.В.Докучаєва
Записки
Наукові праці
Научные труды
Сборники научных трудов
Труды

Від російської форми заголовка колективу дається посилання:

Харьковский гос. агрономический
ун-т им. В.В.Докучаева
див.

Харківський держ. агрономічний
ун-т ім. В.В.Докучаєва

БЗ матеріалів однойменних з'їздів, конференцій, нарад (їх окремі випуски, номери) того чи іншого українського колективу, що видавались українською та російською мовами, об'єднують у каталозі незалежно від мови і розставляють під українською формою заголовка цього колективу за загальнозростаючим порядком номерів з'їзду, конференції чи наради.

Приклад 1:

Харківський держ. техн. ун-т
радіоелектроніки.
"Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі", наук.-метод. конф. (2; 1998; Харків).

Харьковский гос. техн. ун-т
радиоэлектроники.
"Использование компьютерных технологий в учебном процессе", науч.-метод. конф. (1; 1997; Харьков).

Харківський держ. техн. ун-т радіоелектроніки

Приклад 2:

Київський медичний ін-т ім.О.О.Богомольця. Наукова студентська конференція, 29-а. 1968.

Київський медичний ін-т ім.О.О.Богомольця. Наукова студентська конференція, 24-А, 1964.

Київський медичний ін-т ім.О.О.Богомольця. Наукова конференція аспірантів, 23-я. 1968.

Київський медичний ін-т ім.О.О.Богомольця. Наукова конференція аспірантів, 22-а. 1967.

Київський медичний ін-т ім.О.О.Богомольця. Наукова конференція аспірантів, 20-а. 1963.

Киевский медицинский ин-т им.А.А.Богомольца. Научная студенческая конференция, 17-я. 1957.

Научная конференция

Кафедра

Видання російською мовою

Праці

Видання українською мовою

Національний медичний ун-т ім.О.О.Богомольця

В 1997 р. перейменовано з Українського держ. медичного університету, який був утворений на початку 90-х рр. з Київського медичного інституту.

Національний медичний ун-т

ім. О.О.Богомольця (Київ)

БЗ окремих випусків, номерів видань тимчасових колективів (однойменних з'їздів, конференцій, конгресів, форумів, симпозіумів, пленумів, сесій, експедицій, виставок, ярмарок, фестивалів, спартакіад, олімпіад, турнірів), що були видані українською та російською мовами, об'єднують в алфавітному каталозі незалежно від мови і розставляють під українською формою заголовка за загальнозростаючим порядком номерів з'їзду, конференції або у хронологічній послідовності дат їх скликання і діяльності. Приклади розстановки:

З'їзд грунтознавців і агрохіміків України
(4; 1994; Харків).

Съезд почвоведов и агрохимиков Украины
(3; 1990; Львов).

Съезд почвоведов и агрохимиков УССР
(2; 1986; Харьков).

1	З'їзд грунтознавців і агрохоміків України	*(розділь-ник)*
	"Радиоэлектроника и молодежь в XXI веке", междунар. молодеж. форум (4; 2000; Харьков).	
	"Радіоелектроніка і молодь у XXI ст.", міжнар. молодіж. форум (3; 1999; Харків).	
2	Радіоелектроніка і молодь у XXI ст.	*(розділь-ник)*

24

Читання пам’яті Костянтина Івановича Рубинського (2; 1999; Харків).

Чтения памяти Константина Ивановича Рубинского (1; 1996; Харьков).

3 Читання пам’яті К.І.Рубинського *(розділь-ник)*

Від російської форми заголовка дається посилання до української, де розміщено усі видання колективу.

Съезд почвоведов и агрохимиков УССР
див.:
З’їзд грунтознавців і агрохіміків України

Посилальні картки розставляють у відповідному місці каталогу за алфавітом першого, другого та інших слів.

4 РЕДАГУВАННЯ АЛФАВІТНОГО КАТАЛОГУ

Для збереження та покращання інформаційно-довідкової якості каталогу, який повинен мати функції не лише службові, а й читацькі, необхідно здійснювати постійне його редагування.

Редагування алфавітного каталогу, що містить БЗ російською та українською мовами, має свою специфіку, але в основі його лежить традиційне редагування, тобто перевірка структури, змісту та оформлення каталогу щодо відповідності вимогам, усунення та виправлення виявлених недоліків.

Основна мета редагування алфавітного каталогу - підвищення рівня його інформативності у межах однієї з

основних функцій, а саме: постачання відомостями про видання творів одного індивідуального автора, праць одного колективу або видань під назвою.

Редагування - один з постійних процесів роботи з каталогами, але залежно від обсягу воно може бути **повним** або **вибірковим**, **методичним** чи **технічним**. При повному редагуванні перевіряється весь каталог у певній послідовності. Вибіркове редагування обов'язково передбачає як технічні процеси (перевірка правильності розстановки карток, виправлення застановок, явних орфографічних помилок, заміна ветхих або зношених карток, оновлення напису тощо), так і методичні, що за змістом охоплюють більш широке коло питань. Методичне редагування має на меті удосконалення каталогу шляхом поліпшення його структури та змісту. Воно передбачає перевірку повноти відображення фонду, правильності бібліографічного запису та оформлення карток, наявності усіх необхідних допоміжних карток, внесення виправлень у його оформлення (зовнішнє і внутрішнє) тощо. Редагування може бути цільовим, яке полягає у перевірці правильності відображення матеріалу та його логічного групування як в комплексах індивідуального, так і колективного автора, відображення продовжуваних видань і таке інше.

Бібліографічне редагування заголовків запису включає:

- перевірку правильності розстановки карток з БЗ творів одного автора з українською та російською формою прізвища під єдиною формою заголовка двома мовними рядами. У такому випадку від неприйнятої для розстановки форми прізвища формулюється відповідне посилання до форми прізвища автора в оригіналі, під якою розміщені його твори у каталозі, наприклад:

Еренбург Ілля Григорович

див.
Эренбург Илья Григорьевич

Тычина Павел Григорьевич
див.
Тичина Павло Григорович

- перевірку правильності розстановки масиву БЗ творів різних авторів під формою заголовка, що збігається, з метою їх розмежування та ідентифікації. У цьому випадку уточнюється формулювання тексту для кожного іменного роздільника, наприклад:

Иванов Евгений Николаевич д-р фіз.-мат.наук	Иванов Евгений Николаевич канд.техн.наук	Іванов Євген Миколайович канд.біол.наук

- редагування відповідного оформлення каталогу;
- формулювання посилань.

Загальне бібліографічне редагування періодично слід повторювати в міру накопичення нового матеріалу та збільшення обсягу кожного масиву.

В результаті редагування каталогів покращуються їх інформаційні якості та пошукові можливості, що робить алфавітні каталоги більш надійним засобом обслуговування користувачів.

Одночасно з редагуванням необхідно упорядкувати систему роздільників (написати нові, замінити роздільники з застарілими написами, а ті, що втратили свою актуальність,

вилучити з каталогу і таке інше). Провести повне переоформлення каталогу.

5 ОФОРМЛЕННЯ АЛФАВІТНОГО КАТАЛОГУ [2]

Оформлення алфавітного каталогу являє собою сукупність процесів зовнішнього і внутрішнього оформлення та оформлення допоміжного апарату. Складовою частиною оформлення є також різноманітні форми інформації стосовно каталогу. Зовнішнє оформлення включає етикетки, нумераційні позначення на каталожних ящиках, надшафні написи, довідкову інформацію про каталоги, яку розміщують безпосередньо на каталожних шафах. Оформлення каталогу етикетками здійснюється традиційно у відповідності до змісту карткового репертуару кожного каталожного ящика. Під внутрішнім оформленням розуміється оформлення каталогових роздільників.

При внутрішньому оформленні алфавітного каталогу застосовується спеціально розроблена система каталогових роздільників: **буквених**, **складових** та **словесних**. Їх кількість у ящику визначається обсягом та характером інформації (звичайно роздільники розміщують через 60-70 карток).

Буквені роздільники виділяють описи, що починаються з нової букви.

Складові роздільники виділяють описи, що починаються з нового складу.

Словесні роздільники виділяють групи описів з

---

2 Єдині правила опису творів друку і організації алфавітного каталогу для невеликих бібліотек. Пер. з 2-го рос. вид. з допов. для б-к України.- Х.: РВВ Кн. палати УРСР, 1972.- С.250-252.

заголовками (індивідуального, колективного автора) або з заголовками, що починаються з того самого слова (слів). Обсяг відомостей на роздільниках залежить від характеру матеріалу, що оформлюється, призначення та функцій каталогу.

За формою роздільники поділяються на центральні, бокові та малі бокові. Центральні роздільники мають виступ посередині, бокові - на 2/3 ширини картки і залежно від розташування виступу поділяються на правобокові та лівобокові. Малі бокові роздільники мають виступ на 1/3 та 1/4 ширини картки і розташовуються на стороні попереднього бокового роздільника.

Оформлення алфавітного каталогу, організованого за загальним українсько-російським алфавітом, повинно якомога повніше розкривати його структуру та зміст, правильно орієнтувати користувача у каталозі, полегшити та прискорити йому пошук. З цією метою слід:

- написи на роздільниках робити мовою описів, розташованих за ними (для українських авторів і видань - українською, для російських - російською);

- розкривати зв'язок української та російської форм написання прізвищ одного автора або однакових назв за допомогою посилань до тієї форми, під якою розташовано усі БЗ творів цього автора (індивідуального чи колективного) або назви.

Усі ящики у каталозі нумеруються.

На етикетках, вміщених у металеві рамки на зовнішньому боці ящика, позначають порядковий номер ящика (арабськими цифрами), заголовок опису чи назви (або їх початкові слова) першої і останньої карток, що містить цей

ящик. На етикетках прізвища не скорочують.

Найменування колективу позначають у прийнятій для заголовка опису формі, але з скороченням окремих слів. Якщо в ящику є закінчені комплексом описів, розпочаті з однієї букви, на етикетці досить зазначити ці букви, наприклад "А - М".

Написи мають бути розбірливими: виготовлені на комп'ютері, надруковані на машинці або зроблені чітким бібліотечним шрифтом.

З м і с т

ПЕРЕДМОВА.....3

1 МЕТА І ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ АЛФАВІТНОГО КАТАЛОГУ ЗА ЗАГАЛЬНИМ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИМ АЛФАВІТОМ.....4

2 РОЗСТАНОВКА БЗ ТВОРІВ ОДНОГО АВТОРА.....9

3 РОЗСТАНОВКА БЗ ВИДАНЬ КОЛЕКТИВНОГО АВТОРА.....16

4 РЕДАГУВАННЯ АЛФАВІТНОГО КАТАЛОГУ.....24

Підписано до друку Формат паперу 60х84 1/16
1,9 друк. арк., 2,8 обл.-вид. арк. Папір для множ. апаратів. Тираж
Замовлення №
Ксерокс ХДНБ, 61003, Харків-3, пров. Короленка, 18.